

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Adevărata comuniune cu Divinitatea

• Avraham și Eliezer

VAIERA (16 Marheșvan)

וְרַא אֱלוֹהֵי ה' כִּלְכִלְוֹ סִמְרָא וְהוּא יִשָּׁב סַחַח חַמְרָא
כַּחַם הַיּוֹם (בראשית י"ח א)

„I s-a ardat Dumnezeu sub umbrarul lui Mamre, iar dinusul șede a ușa cortului său în arșița zilei” (Genesis, 18—1).

Avraham a împlinit legământul cu Divinitatea și a pășit astfel pragul vieții de evreu. E cea dintâi durere pe care o suportă trupul său pe drumul pe care a pornit, drum pe care textul biblic îl definește „drumul lui Dumnezeu” (Genesis, 18—19). Pe cărările sale se află puțința de a te adăposti la umbră și să te jerești de arșiță. Avraham nu caută aceste posibilități. El stă „în arșița zilei”, spre a-i învăța pe cei care vor veni după dinusul că în școala vieții nu trebuie să alergi după plăcerile ușoare și nu trebuie să te jerești de lecțiile ei aspre și dure. Pe cînd cele dintîi te moleșesc și îți slăbesc puterile, celelalte te călesc și îți sporesc capacitatea de rezistență. Pe itinerariul istoric pe care l-a străbătut adevăratul „poporul Dumnezeuului lui Avraham” cea mai mare primejdie care-l pîndea nu venea de la nemiloasa dogoară a urii ce-l înconjură. Ea n-a izbăvit nicicînd să-l mistuie, ci, dimpotrivă, să-i ofelească voința de viață. Zicala populară „Schuer fu zain a id” a constituit un latmotiv al acestui drum, astfel că nici o piedică nu i-a părut prea grea, nici un sacrițiu prea mare.

Alele umbrite care-i ofereau odihnă și comoditate și îl imbui să se depărteze de „drumul lui Dumnezeu” constituiau pericolul care îl amenința cu dispariția și de ele a știut să se jerească. Mamre are un umbrăș, sub ale cărui crengi poți găsi liniște, odihnă și alinare pentru chinurile de-abia suferite. Insuși Dumnezeu i se arată acolo lui Avraham și îl cheamă spre suprema revelație.

Avraham preferă însă umbrarul în care e prezent însuși Atotputernicul; ușa cortului său, care se află în plină „arșiță a zilei”. Acolo el are o misiune de îndeplinit, mai sfîntă, mai importantă decît chiar întîmpinarea lui Dumnezeu.

וְרַא אֱלוֹהֵי ה' כִּלְכִלְוֹ סִמְרָא וְהוּא יִשָּׁב סַחַח חַמְרָא כַּחַם הַיּוֹם (בראשית י"ח א)

„Mai mare e ospitalitatea față de oamenu decît însăși revelația Divinității (Talmud Bava Șabat, 127). Drumetii au nevoie de odihnă, de hrană; șetea lor se cere potolită, joamea lor astîmpărată. Legământul avrahamic cu Dumnezeu nu înseamnă izolare de realitățile acestei lumi și refugiu într-una plămădită doar din idealuri, din abstracțiuni. Adevărata comuniune cu Creatorul nu se face doar în rugăciune, ci prin fapte bune; prin ajutorarea aproapelui.

La ușa cortului șade Avraham. Sălasul său nu e un mijloc de a evada din mediul în care trăiește. Ușa sa e larg deschisă, spre a observa printr-însa tot ce se petrece în colectivitate. Conștiința nu-i poate fi liniștită atîta timp cît s-ar limita doar la un dialog cu Dumnezeu. Ceea ce e mai important este să-i împlinești voința lui Dumnezeu, să alergi în întîmpinarea fiilor săi și

să te străduiești să-i ajuți. Faptul că aceștia nu împărtășesc credința lui Avraham nu-i o piedică pentru manifestarea ospitalității sale. E cea dintîi lecție de largă toleranță pe care Avraham o dă urmașilor săi. Ușa cortului și cea a inimii cată a fi larg deschise pentru toți, fără deosebire de credință. Un suflu de dragoste generoasă și nobilă predomîntă aceste pagini biblice care ne relatează modul cum primește Avraham pe oaspeți.

וְרַא אֱלוֹהֵי ה' כִּלְכִלְוֹ סִמְרָא וְהוּא יִשָּׁב סַחַח חַמְרָא כַּחַם הַיּוֹם (בראשית י"ח א)

„Precum: arșița zilei”. Textul nu spune că el a stat în CA arșița zilei. Precum Soarele luminează deopotrivă întreaga lume, iar razele sale dau viață tuturor, fără deosebire, tot astfel Avraham îmbrățișează în dragoste lui întreaga creație, toate făpturile.

Entre umbrarul lui Mamre în care i s-a ardat Dumnezeu, și ușa cortului în care ardea arșița, Avraham a ales pe cea din urmă și astfel s-a apropiat cu adevărat de Dumnezeu.

HAI EI SARA (22 Marheșvan)

וְיִסְרָאֵל כִּרְרָה ה' אֲנִי אֲבָרְכָה אִשְׁרָא לֹא יִעֹב חֶרְוֹ וְאִשְׁרָא סִמְרָא אֲנִי אֲבָרְכָה בְּרִיךְ כְּחֵנוּ ה' בֹּת אֲנִי אֲנִי (בראשית כ"ד יז)

„Și el zise: Binecuvîntat fie Dumnezeu, Dumnezeuul stăpînului meu Avraham, care n-a parăsit pe stăpînului meu cu dragostească adevărul sau. Eu sint pe drumul pe care m-a călăuzit Dumnezeu în casa fratelui stăpînului meu”.

Ironia populară franceză biciuiește pe slujitorii care s-au însușit vicilele stăpînului cu cunoscuta zicală: „Tel maître, tel valet”. Ea pornește de la premisa unor raporturi imorale dintre cel care se scaldă în huzur și cel care se istețeste spre a-l servi. Pe de o parte desfrînatul stăpîn, care, lipsit de conștiință și de acțiivitate, nu mai știe ce să inventeze spre a se desfăta; pe de altă parte, bietul valet, a cărui pline depinde de toanele stăpînului și care devine, din această cauză, intermediarul tuturor păcatelor sale și cade pe încetul în aceleași ispite.

Cîtă deosebire între aceste raporturi și cele pe care ni le zugrăvește capitolul biblic de față, între Avraham și seroul său, Eliezer! Baza economică a acestor raporturi e cu totul alta. Eliezer nu e un sclav, ci un om de încredere în Israel. El are o gospodărie întregul avut al lui Avraham. Acesta are într-însul o încredere fără margini, iar el știe s-o merite pe deplin. Învățații Talmudului spun că „Avraham a împlinit toate poruncile Torei” (Ioma, 28). Anticiparea aceasta, a celui dintîi dintre patriarhi, a trezit nedumerirea multor comentatori. Toră a fost dat doar cu mult mai tîrziu și cum de a știut Avraham să-i respecte legile, care încă n-au fost enunțate în zilele vieții sale?

Adevarul e, însă, că întregul sistem moral al Torei derivă ca o consecință logică a mono-teismului. Dragostea de oameni, iar aceasta după sine dragostea de oameni, implică o legislație care-i ajută să-și clădească o viață fericită. Omul care a de-

(Continuare în p. 7)

VIZITĂ PROTOCOLARĂ

În ziua de 15 septembrie a.c., Excelența Sa dl Zwi Brosh, ambasadorul statului Israel la București, a făcut o vizită protocolară de felicitare, cu prilejul Noului An evreiesc — 5744, Eminenței Sale dr. Moses Rosen, Șeful Rabin al cultului mozaic din Republica Socialistă România.

Excelența Sa a fost însoțit de dnii Zwi Ravner, consilier, Armand Lavon, secretar I, Gideon Neeman, secretar II, ai ambasadei.

Au fost prezenți dnii av. Emil Șechter — secretarul general al Federației Comunităților Evreiești, ing. Th. Blumenfeld — președintele Comunității evreilor din București și prof. dr. David Rimer — directorul Cancelariei Eminenței Sale.

Vizita a decurs într-o atmosferă cordială.

MAREA UNIRE PRIN JERTFA DE SÎNGE A TUTUROR FIILOR ȚĂRII

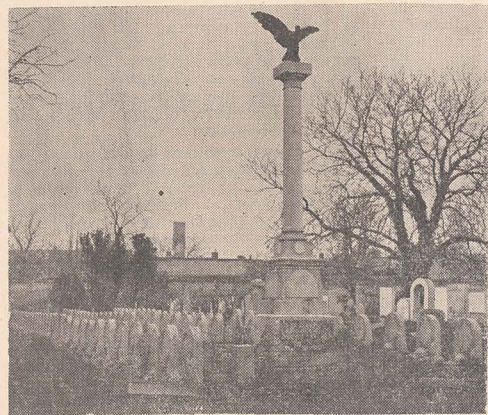
Peste puțină vreme, la 1 decembrie, poporul român va marca sărbătorește aniversarea unuia dintre cele mai mari evenimente ale istoriei sale: Unirea, în urmă cu 65 de ani, a Transilvaniei cu România, constituirea statului național unitar român.

Populația evrească a țării participă cu bucurie la această sărbătorire, animată de sentimente profund patriotice, cu mîndria de a fi fost prezentă în vîltoarea evenimentelor care au determinat memorabilul act istoric din 1918 și de a-și fi adus contribuția la realizarea lui.

„Marea Unire” nu a fost un act conjunctural, întîmplător; el a avut adînci rădăcini istorice și social-politice. A pune capăt despărțirii nefirești a locuitorilor care aveau aceeași origine și vorbeau aceeași limbă, a-i reuni pe frații împrăștiați în provincii aparținînd unei unități geografice naturale, a-i face să trăiască într-un stat unitar — condiție esențială de progres economic și social — toate acestea au reprezentat o aspirație națională primordială, un ideal suprem, care i-a animat de-a lungul veacurilor pe români, ca de altfel pe atîtea alte popoare care au cunoscut vicisitudinile divizării, aspirării și oprîmirii naționale.

„Marea Unire” din 1918 se înscrie pe o traiectorie de necurmată luptă de eliberare națională și socială, jalonată de evenimente glorioase, între care evocăm Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor, în 1859, cucerirea independenței de stat, indeosebi ca urmare a victoriosului război din 1877/78.

În toate aceste momente premergătoare creării statului unitar român, evreii, care trăiesc aici de peste 600 de ani, s-au identificat cu aspirațiile legitime ale întregului popor, au luat parte activă la bătăliile pentru libertatea și independența țării și, cînd a fost nevoie, și-au dat chiar viața pentru ca ele să-și găsească împlinire.

Morminte ale eroilor evrei din Războiului pentru făurirea statului național unitar român

Declanșat de marile puteri ale lumii, în vederea reîmpărțirii zonelor de influență, primul război mondial (1914—1918) a întărit speranțele popoarelor oprimate că, în înclăstarea și răsturnările ce aveau să se producă, se vor ivi posibilități noi pentru realizarea cauzei

Se cuvine subliniat, în mod deosebit, că un număr de 825 evrei au fost distinși cu decorații, acordate pentru faptele lor de arme, pentru abnegația cu care

I. FINTINARU

(Continuare în p. 2)

PLECAREA ÎN ISRAEL A EMINENȚEI SALE ȘI A DOAMNEI AMALIA DR. MOSES ROSEN

În ziua de 10 octombrie a.c., Eminența Sa, împreună cu dna Amalia dr. Moses Rosen au plecat în Israel. La Aeroportul București Otopeni au venit să-i salute conducătorii ai F.C.E. și ai C.E.B.

PACE

שלום

(Urmare din p. 1)

și-au făcut datoria în posturile lor de luptă. Printre sutele de mii de eroi ai războiului se înscriu, spre nefericire amintire, nume ca acela al lui *Focșeanu Albert*, decorat „pentru bravura și energia cu care a condus plutoanele în luptele de pe Valea Oltului, în 1916, precum și în luptele susținute de regiment în fața Cașinului, în 1917”; *M. I. Moscovici*, decorat „pentru vitejia și avântul cu care și-a comandat plutonul în luptele din Transilvania, precum și în retragerea din Muntenia, în luptele de la Lăpușna a dat dovezi de îndrăzneală, captivând cu plutonul său 30 de prizonieri (1916)”; *Elman Leon*, decorat „pentru bravura și devotamentul deosebit de care a dat dovadă, fiind exemplu pentru camarazii săi în luptele susținute de regiment în 1916, când a fost rănit”; *Bick Adolf*, distins pentru „bravura și devotamentul arătat ca agent de legătură în timpul luptelor din august 1917, de trei ori rănit”; *Goldstein Marcu*, decorat pentru „vitejia cu care a condus, în iulie și august 1917, o secție de mitralieră, a susținut înaintarea Comp. 4 și 5, a doborât personalul unei mitraliere germane, a menținut singur poziția de tranșee până la sosirea infanteriei”; *Goldenberg David*, decorat pentru „zelul deosebit cu care a condus plutonul sub bombardamentul inamic și a executat lucrări militare la Mărășești în 1917”; *Goldenberg Leon*, decorat „pentru curajul și priceperea cu care și-a condus plutonul în lupta cu inamicul de la Dealul Mare și Cristior, precum și la Cărpiniș”. Și lista poate continua mult...

De altfel, aproape în toate localitățile mai importante din țară, unde există cimitire evreiești, se află morminte, monumente, plăci comemorative care evocă amintirea celor care s-au jertfit pe altarul patriei în Războiul pentru unitate națională. Bunăoară, în cimitirul Filantropia, din București, la mijlocul lui, la stînga aleii principale, un șir de morminte se deschide cu monumentul ridicat, în 1922, de societatea „Marpe Lenefes”, „Pentru în veci aducere aminte a fraților noștri căzuți în luptele pentru apărarea patriei în 1916—1918”. Alt monument deschide șirul mormintelor de eroi din partea dreaptă a aleii principale, ridicat de societatea „Dr. Iuliu Barasch”. La fiecare mormînt, pe piatra ornamentată cu ote o sculptură reprezentînd o cască militară și două puști

incrucisate, se pot citi nume de eroi—soldați, sergenți, plutonieri, locotenenți, căpitani, maiori, medici și farmacisti etc. Pe al 11-lea mormînt din șirul de eroi din dreapta, numele sublocotenentului *prof. Iosif Netzer Trivale*; este criticul literar Ion Trivale, autorul volumului „Cronici literare” și a numeroase studii apărute în reviste de specialitate, mort pe front la vîrsta de numai 27 de ani. Pe lîngă mormintele celor căzuți în război, au fost înfîmțate, pe măsură ce se stingeau din viață, numeroși invalizi de război.

Amintindu-i pe cei căzuți pe front, nu putem ignora nici suferințele celor rămași în urma lor: nenunțări mari mutilați, văduve, orfani, care au amplificat numărul victimelor primului război mondial din mijlocul populației evreiești. Semnatarul acestor rînduri este el însuși fiul unui invalid de război, care a încetat din viață curînd după terminarea marelui, lăsîndu-mi, ca moștenire, doar titlul de onoare de „orfan de război”.

Generațiile care s-au scurs de atunci au cîștit și cînstesc cu pioșenie și adîncă recunoștință amintirea tuturor erolor care, prin jertfa lor supremă, au împlinit visul secular al unității naționale. Cel mai de preț rezultat al jertfelor de sînge făcute de poporul român în primul război mondial a fost reintregirea României, proces culminînd cu istorica Adunare națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, care a consacrat unirea Transilvaniei cu țara.

Unirea din 1918 a reprezentat o adevărată piatră de hotar în istoria României, deschizînd larg căile dezvoltării ei moderne. Evreii au salutată cu cea mai mare satisfacție evenimentul, așa cum a arătat, bunăoară, marea întrunire de la București a evreilor de origine transilvăneană din 18 martie 1919, în cadrul căreia s-a adoptat o moțiune de adăziune la actul de la Alba Iulia.

Propunîndu-ne a reveni asupra semnificațiilor politice ale Unirii din 1918, într-un articol viitor, aci subliniem doar că astăzi, la 65 de ani de la „Marea Unire”, evreii care au supraviețuit urgiei fascismului și ororilor celui de-al doilea război mondial au satisfacția de a trăi în România socialistă, țară liberă și independentă, pentru a cărei prosperitate și pace ei, ca cetățeni devotați și leali, își îndeplinesc îndatoririle patriotice, urmînd exemplul de fidelitate și devotament al înaintașilor.

În urma exodului

Sint arbor singuratic. Pădurea s-a tăiat, Sint cuib de rîndnică, pustiu și ruinat, Sîmînta încolțită, crescută din pămînt, Ce spulberarea noastră în note grave-o cint.

Sint mingișeria caldă ce o aveți în gînd, Sint blînda adiere pe ochii care plîng, Sint veștile de-acasă pe care le primiți, Sint, poate, amintirea pe care o iubiți.

Sint dorul meu de zare, imens, copleșitor, Năframa ce sugrumă în fașă acest dor, Sint aripa rînită, pierdută în exod, Sint pasărea prin care renaște-al meu norod.

Sint frunza veștejită, prelină din copac, Privighetoare sură ce-n izolare tac, Izvorul ce adapă, țîșnînd, acest pămînt, Și ce destinul nostru încerc, timid, să-l cint.

Sint prietenul de-acasă. Atît, mai mult nu sint.

SHARON RITA

Structuri iudaice în opera lui Proust

Deși, după formula lui Curtius, devenită canon, opera lui Proust ar sta sub semnul „transunerii umanului în vegetal”, echivalent al unei viziuni statice asupra lumii, „în căutarea timpului pierdut” trimite chiar din titlu la alte puncte de reper, mai puțin vizibile, dar nu mai puțin reale, care pun la îndoială inviolabilitatea sentinței date de exegeții germani.

Structură de eseist, fiindcă Proust e un fals romancier (așa-zisa lui metodă de investigare romanescă n-a slujit decît de mostră, de tipar în abstracto romancierilor de vocație, adică cronicarilor și comentatorilor problemelor, conflictelor majore ale unui timp, la scară tridimensională), ceea ce nu e descriptiv și hiperautoanalitic pînă la diluție sau pînă la fișă de observație clinică la Proust, este dinamic în sensul filozofic al cuvîntului. A căuta timpul este o acțiune în spirit abrahamic.

Iudaismul lui Proust are ramificații diverse, de suprafață (aluzii livrești) și de adîncime (personaje, de fapt alter egouri, modalități de gîndire). Și chiar dacă ar fi să mergem pe firul metaforei botanice sugerate de Curtius, însăși prima parte a celor 14 volume din „Căutare...”, „În partea din Swann”, este o încercare de a-și lua în posesie rădăcinile, fiindcă Swann e un simbol al apartenenței sale iudaice.

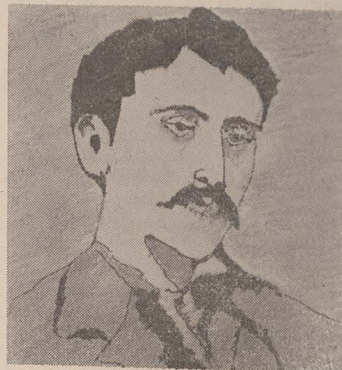
Maxime ecleziaștice, reflexii racinene din zona de inspirație biblică („Athalie”) sînt lentile care-l ajută să vadă lumea; prin ele caracterizează gesturi, replici, atitudini (vezi reacțiile servitoarei Françoise după plecarea Eulaliei). Interesul pentru Guermanti, proprietarii țîntului Combray, e deșteptat de o tapiserie reprezentînd scena încoronării Esterei (chipul Esterei este al unei doamne de Guermantes). Mobilitatea de spirit a a-

celorași Guermanti este comparată cu a unui reputat dramaturg de epocă, evreu, Jacques Halévy. Dragostea lui Swann pentru Odette de Crécy își are un mobil estetic: asemănarea cu Zephora, fiica lui Jethro, pictată de Botticelli. În cazul lui Proust reperele culturale sînt impropriu numite aluzii. Fiindcă el privește natura sau oamenii cu ochii unui estet, ai unui „monstru putrefiat de cultură”, dacă ar fi să folosim o expresie călînesciană. Pentru el încoronarea Esterei, replica lui Joel sau aerul de gingașă melancolie pe care-l degajă gîtul alungit, puțîn aplecat al Zephorei sînt mult mai reale decît realitățile peste care se suprapun, încît acestea din urmă sîrșesc prin a se transforma în aluzii. Astfel, dacă am semnalat doar prezența acestui prim strat iudaic din structura scrisului său și încă ar fi simptomatice.

Dar coborînd în ceea ce am numit „dynamismul” concepției proustiene de viață (viață pentru el exisțînd prea puțîn la modul concret al faptelor, discrepanța între obiect și trăire fiind enormă, resurse uriașe de energie spirituală cheltuiindu-se în scopuri jalnic de mărunte), intrăm în substanța-matrice a iudaismului său.

Plimbarea bunicii în grădina, în zilele cu vînt și ploaie, străbătarea aleilor ude, cu pași „mici și zvenîți”, potrivirea mișcărilor sufletului cu mișcările furtunii nu fac parte din simetria și simbozia regnurilor semnalată de Curtius, ci din neliniștea, din activismul specific iudaice de cercetare a lucrurilor. De altfel, furtuna, laimotiv al primei părți a romanului (marea în furtună la Balbec, mișcarea pasională din sonata lui Vinteuil), convertește ceea ce e dinamic în sfera lui Proust în direcția sublimului natural și artistic.

Nonconformistul Swann, puil de leabădă între puile de rată, privit ca o curiozitate jenantă pe uscat (clanul impierit în legi fixe de comportament, căruia-i aparține naratorul), dezvăluindu-și adevărată identitate de-abia în plutirea pe apă (alt mediu de viață) este tot o metaforă a energetismului proustian,

care neputîndu-se manifesta la exterior, din diverse motive de ordin fizic și material, și-l canalizează intern, cu forță spirituală.

Căutarea timpului scurs îl conduce pe Proust la ideea de „ghilgul”, mult vehiculată în unele comentarii de filozofie ebraică, potrivit căreia sufletele celor care au murit migrează într-un animal sau o plantă în raport direct proporțional cu gradul de purificare pe care-l necesită. Proust o aplică în strădania lui

de a anula caracterul de ireversibilitate a timpului. Fiindcă eforturile sale merg tocmai în direcția descoperirii travestiului clipei originare în clipa prezentă. Nimic mai fals decît opinia generalizată a „retrării”, a „contemplării”, sub care i-a fost catalogată opera. Este pretutînd în adînc o luptă îndrîjită pentru a determina „ghilgul”-ul să se dezvăluie. Proust nu revine în trecut ca și cum ar cînta o romanță, ci ca un cercetător tenace (altă trăsătură iudaică!), care aplică — din pasiune pentru știință — serul încă de nimeni experimentat asupra lui însuși. Operațiile de investigare a timpului se nasc la Proust din nevoia compensatoare de a umple netrăirea la modul comun, firesc al existenței. Criticii săi au receptat indeobște efectul (sedentarișm, visare etc.), fără să vadă cum suferința inactivității plantei de seră, care a fost constrîns să fie, sentimentul stragerii din viață găsească o supapă de deschidere în scris. Dinamismul său se coagulează în capacitatea de a potența înzecit emoția în limite temporale care-i sînt proprii.

Nu întîmplător Proust inserează în paginile primei părți a romanului prezența catalizatoare a unui Bloch, prieten de origine evreiască, care-l îndeamnă să-l incurajează primele sale încercări de a face literatură. Bloch îi descătușează una din puținele sale posibilități de acțiune, de afirmare prin muncă în lume. Fiindcă elementele iudaice din structura sa (puțernică vocație intelectuală, perseverență, voință de autodepășire, vis orientat spre acțiune, excepționala înzestrare pentru sondaj psihologic, avîndu-și originea în talmudica despăcare a firului de păr în 16, și întrebarea, veșnică întrebare, care dă bice de pornire la drum) sînt cele care se vor dovedi salvatoare, scotîndu-l din categoria „oamenilor de prisos” și integrîndu-l în cea a celor reprezentativi pentru o etapă a culturii franceze și europene, în genere.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

PENTRU LICHIDAREA SUBDEZVOLTĂRII

În cadrul congresului organizației (feminine) „Hadassa”, care s-a ținut recent, dna Charlotta Jacobson, președinta Fondului național evreiesc, a relevat locul pe care îl deține statul Israel în eforturile care se depun pe plan mondial pentru a se pune capăt foametei în lume, consecință gravă a persistenței subdezvoltării pe întinse regiuni ale globului. După ce a arătat că, începând din 1950, Israelul și-a sporit considerabil producția agricolă și își satisface prin forțe proprii necesitățile alimentare, vorbitoarea a subliniat că, în cadrul cooperării internaționale, 34 de țări, diferite ca nivel de dezvoltare, beneficiază, în prezent, de asistența sa tehnică în acest domeniu, oferindu-le, între altele, din experiența sa în domeniul fertilizării solurilor aride. Îndosebi în domeniul irigațiilor s-au făcut mari progrese, tehnica în acest domeniu fiind deosebit de avansată. În acest context, s-a amintit că deserturile Neghev și Arava au fost transformate în pământuri roditoare, care dau, anual, recolte-record de fructe și legume, în mare parte exportate pe piețele externe. Eforturile în acest sens continuă. La Kfar Sdom, în nordul desertului Arava, cu ajutorul organizației „Hadassa”, se defrișează, în prezent, pământuri care vor da în curând tomate, ardei, pepeni, smochine.

Israelul poate fi considerat un exemplu pentru posibilitățile de soluționare a problemelor alimentare, ale țărilor cu terenuri aride, întrucât realizează o creștere anuală în domeniul agriculturii de 5,3%, în timp ce datele O.N.U. arată că o creștere pe plan mondial de 3,5% ar fi suficientă pentru a face față fenomenelor de subalimentare. Realizările obținute se datorează — a precizat vorbitoarea — „unei mici armate de savanți și de cercetători care au pus la punct metode de lucru ultramoderne, în prezent studiate și utilizate cu succes și în diferite alte părți ale globului”.

De altfel, în Israel funcționează un Centru Internațional pentru Informare asupra irigațiilor, al cărui rol constă în furnizarea de cunoștințe în acest domeniu țărilor interesate. Centrul primește anual mii de cereri de documentare din partea unor organizații, a unor specialiști și chiar a unor simpli fermieri, îndeosebi din țări în curs de dezvoltare, ca, de pildă, Nepal, Zambia etc.

I. F.

În interesul studierii Torei

De Simhat Tora am reînceput în sinagogi lecturarea publică a Torei, Cartea Cărilor. Dar nu este vorba doar de această tradiție veche de milenii, ci de interesul crescând care se manifestă pentru cunoașterea și aprofundarea conținutului operelor fundamentale ale iudaismului. Grăitoare în acest sens sînt aparițiile tot mai frecvente de traduceri ale acestor opere în diferite limbi și în cele mai diferite țări ale lumii. Iată doar două exemple:

Editura „Colbo” din Franța a publicat recent o nouă ediție bilingvă a Tanahului, în trei volume, fiecare consacrat unei din părțile sale constitutive: *Tora* (cele cinci cărți ale lui Moșe sau *Pentateuhul*), *Neviim* (Profeții) și *Ketuvim* (Scrierile sau *Hagiografele*). Textul ebraic este cel al versiunii tradiționale, iar traducerea franceză, aceea a Rabinatului francez, sub conducerea lui Zadoc Kahn. Grafice cele două texte sînt puse față în față. Această așezare este preferabilă altor ediții, la care trebuia să treci, în mod constant, de la o filă la alta. Prezentarea acestor trei volume, legate și puse într-o casetă, este excelentă.

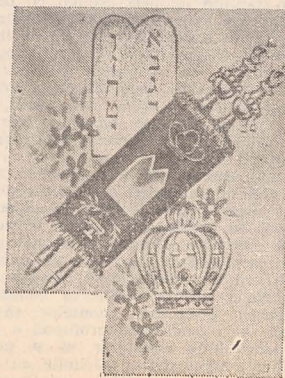
Întrebarea pe care și-o pun însă cîțitorii este următoarea: de ce iudaismul francez rămîne, după 90 de ani, la aceeași traducere, respectabilă firește, dar care nu poate să nu fie depășită din punct de vedere al evoluției limbii franceze? Încă în 1949, Fundația Sefer făcea o anchetă pe lângă rabini în legătură cu acest subiect. O majoritate s-a conturat în favoarea unei noi traduceri. I s-a încredințat atunci lui Georges Vajda sarcina de a elabora instrucțiuni generale pentru toți cei care ar urma să colaboreze la o nouă traducere. Activitatea trebuia să se desfășoare potrivit principiilor clasicei colecții Guillaume Budé.

Inovația acestei inițiative consta în a face ca textul tradus să fie precedat de o introducere și să conțină note explicative și hărți care să ajute la înțelegerea textului, să fie însoțit de reproducerea citatelor din autori antici sau mari maeștri ai perioadelor ulterioare care s-au inspirat din subiecte biblice. Noua

traducere trebuia să se sprijine pe comentariile lui Rași, Maimonide, Ibn Ezra etc.

În 1951, Marele Rabin Charly Touati a întocmit o listă a colaboratorilor la acest proiect, pe care figurau distinse personalități rabinice, fiecare urmînd să se consacre traducerii cite uneia dintre cărțile și lucrările componente ale Tanahului. Marele Rabin Touati ar fi vrut ca întreaga acțiune să fie terminată în 1953. Acum, după 30 de ani, sînt însă din nou subliniate interesul și urgența realizării acestei vaste munci.

În prezent, există dorința ca eventualii colaboratori ai unei noi ediții să se inspire din directivele date de Jean Philippe Lévy, profesor emerit la Universi-

tatea de drept, economie și științe sociale din Paris și istoric specializat în textele antice. Indicațiile respective se regăsesc într-un articol din „Journal de la Communauté” (26 octombrie 1951). Autorul, în vederea acestei mari opere a iudaismului francez din secolul XX, ar dori două ediții: una completă, pentru erudiți, și una mai simplă, pentru marele public, accesibilă și ușor de mi-

nuit, conținînd elementele cele mai importante, cele mai celebre și cele mai caracteristice ale cunoștințelor biblice.

Introducerea la Biblie, făcută de M. Choukroun, ar putea să fie unul din elementele acestui ansamblu. Acest text, publicat la Alger, în 1946, a cunoscut un legitim succes. Epuizat, el a fost reeditat de Fundația Sefer. Într-o prefață, Marele Rabin René Samuel Sirat apreciază calitatea acestei lucrări, care expune cu claritate conținutul diferitelor cărți biblice, fără a neglija chestiunile cu caracter istoric sau problemele științifice. Din acest punct de vedere, cunoașterea a progresat considerabil de un sfert de secol. Astfel, se citește cu cel mai mare interes introducerea pe care Rabinul Alexis Blum a scris-o pentru această a doua ediție. Ea cuprinde o serie de comentarii actuale și este exprimată dorința de a se publica o introducere la istoria exegezei biblice în aceeași formă accesibilă ca și introducerea la Biblia propriu-zisă.

Cum să se împace tradiția cu modernitatea în ce privește lecturarea și înțelegerea Tanahului — aceasta este teza pe care o dezvoltă prof. Claude Riveline, de la Școala de Mine din Paris, într-un studiu intitulat „Eu sînt modern și tradiționalist”, publicat în caietul nr. 18 al colecției „Oui”, condusă de Rabinul Jean Schwartz, de la Departamentul Educației și Culturii prin Tora. În acest studiu se pune în evidență că participarea evreului la viața economică și intelectuală a timpului său, aliată cu studiarea și aplicarea învățămintelor iudaismului religios, nu pune astăzi unui mare număr de evrei — atât în Israel, cît și în Diaspora — probleme ridicate, într-un mod atît de nefecit, în secolul XIX. În lumina textelor tradiționale și cu ajutorul istoriei perioadei biblice și postbibile, Claude Riveline demonstrează posibilitatea și necesitatea intrinsecă acestei coexistențe a modernului cu tradiționalul.

I. GOLD

UN INTERESANT GHID AL VIEȚII COMUNITARE

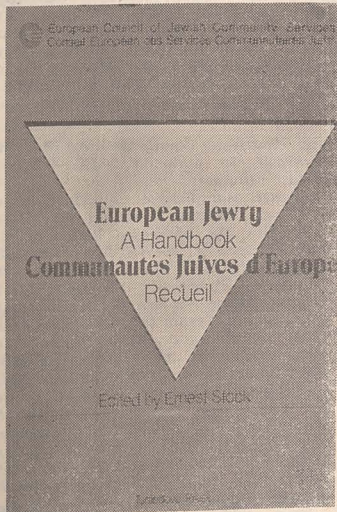
Consiliul European al Serviciilor Comunitare Evreiești, cu sediul la Paris, a dat publicității o culegere conținînd numeroase materiale documentare privind viața comunitară evreiască pe planul continentului european. După cum arată președintele Consiliului European, Fritz Holländer, în prefața lucrării, prin publicarea acestui ghid, Consiliul a urmărit „să dea expresie durabilă — oricare ar fi forma, modestă și fragmentară — variației vieții comunitare evreiești așa cum s-a reconstituit ea în Europa postbelică”.

Cartea este divizată în două părți: 1) o secțiune de articole și 2) o serie de liste de organizații și servicii comunitare care prezintă un interes deosebit pentru membrii Consiliului. Articolele sînt scrise în engleză sau în franceză, în extenso într-o limbă și în rezumat în cealaltă.

Din sumarul volumului notăm: „Privire generală asupra tendințelor demografice ale evreilor în Europa”; „Comunitatea evreiască din Franța”; „Rolul profesionalului în comunitatea evreiască”; „Situația actuală a comunității evreiești din Spania”; „Evreii în Elveția”; „Introducere la funcțiile comunității evreiești”; „Consiliul European: instrument al comunităților”; „Structuri și oameni”.

În partea a doua, consacrată instituțiilor comunitare, sînt indicate, pe țări, școli, servicii sociale, centre pedagogice, biblioteci, organe de presă etc.

Privitor la viața evreiască din România se menționează Federația Comunităților Evreiești (Mozaică), cu specificația că este responsabilă pentru toate serviciile evreiești, că este membră a Comisiei Serviciului Social al Consiliului Euro-

Coperta „Ghidului”

pean. La capitolul publicațiilor este menționată „Revista Culturii Mozaic”, iar la cel consacrat asistenței celor vîrstnici, sînt menționate: Căminul de bătrîni, cu spital, „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”, Căminul de bătrîni din Calea Călărășilor, Căminul „Martin Băluș”, precum și casele de bătrîni din Arad, Dorohoi, Timișoara.

I. HERMAN

Clarobscur în comunitățile din Argentina

În Argentina trăiesc, în prezent, o jumătate de milion de evrei. Circa 80 la sută provin din Europa. Un timp ei și-au găsit aici un refugiu liniștit după perioada grea a Holocaustului.

Cei mai mulți s-au stabilit la Buenos Aires, „Parisul Americii de Sud”, cum mai este denumită capitala argentiniană. Comunitatea evreiască și-a creat aici o serie de instituții prestigioase: școli, spitale, cămine, bine înzestrate de enoriașii devotați. La Buenos Aires funcționează 50 de sinagogi. Cartierul „Oresta” este cunoscut ca un cartier cu foarte mulți evrei. Aici se pot întîlni evrei în portul tradițional, așa cum se vîd la Ierusalim sau la New York.

Cu toate acestea, educația evreiască este în suferință în ultima vreme. Se estimează că numai un procent relativ mic din tineretul evreu din Argentina participă la viața comunitară. Aceasta se datorează în bună măsură lipsei de preocupare a unor în ce privește cultivarea tradițiilor iudaice. Totuși, asupra unui anumit număr de tineri are o influență pozitivă publicația bilunară „Tiempo de Ierusalém”, care apare la Buenos Aires.

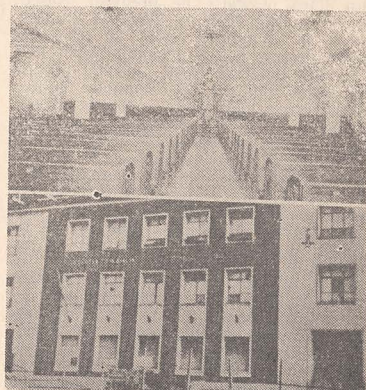
Populația evreiască suferă, în mod firesc, influența situației economice, care de cîțiva ani cunoaște o deteriorare, datorită crizei mondiale, unei inflații galopante și consecințelor războiului cu Anglia, din 1982.

După cum relevă presa străină, mai ales în perioada care s-a scurs de la instaurarea guvernării militare în 1976, s-a remarcat o recrudescență a antisemitismului. În condițiile în care în Argentina s-au stabilit numeroși foști hitleriști organizațiile neonaziste proliferază și, odată cu ele, propaganda urii de rasă.

Victime ale persecuțiilor sînt, desigur, evrei și neevrei, îndeosebi oameni cu stare de spirit de stînga. În fiecare joi, la orele 5 după-amiază, sute de mame demonstrează prin fața Consiliului de Miniștri, cerînd să li se spună ce s-a întîmplat cu fiii și soții lor, ridicăți abuziv de pe străzi sau în toila nopții, de la casele lor și de la care nu au nici un semn de viață de luni și luni de zile. Printre aceste femei îndurerate sînt și multe mame și soții evreice.

Presa evreiască din Statele Unite, Israel și din alte țări își manifestă solidaritatea cu coreligionarii lor persecutați din Argentina, cerînd să se pună capăt nedreptății și arbitrarului.

A. B.

Sinagoga și școala evreiască din Buenos Aires

RELATIVITATEA ȘI PREMIUL NOBEL

Fără îndoială, va apărea stranie, dacă nu chiar provocatoare, afirmația că până azi Teoria Relativității a lui Albert Einstein nu a primit Premiul Nobel, deși Fundația Nobel are, printre cele șase premii anuale, unul pentru fizică, iar Einstein este laureat Nobel din 1921.

În cele ce urmează vom sprijini afirmația de mai sus.

În 1967, Max Born (1882—1970), — Nobel, 1954 — a publicat corespondența dintre el și Albert Einstein de-a lungul a 40 de ani (1916—1955), din care rezultă o prietenie la un nivel care face cinste speciei umane, deși controversate științifice dintre ei au fost năpraznice. Faptul a fost caracterizat de Bertrand Russell, care a scris o scurtă *Introducere* la această *Correspondență*, unde, printre altele, spune: „...În vremea noastră de mediocritate, populată de pitici etici, viața acestor doi oameni radiază prin toată bunătața ei. Se regăsește în aceste scrisori ceva din strălucirea cu care lumea va fi îmbogățită prin publicarea lor...”. Cit despre Werner Heisenberg, care a prefațat *Correspondența*, el subliniază că, în afară de „înfruntările aproape dramatice pe care le-a provocat interpretarea fenomenelor atomice, scrisorile reproduse arată, de asemenea, cum au participat problemele umane, politice și filozofice la această dezbateri și care fac ca istoria contemporană, dintre 1916 și 1955, să rețină o parte însemnată din aceste scrisori. Einstein și Born, conștienți de structurile sociale în care trăiau, au participat amândoi la această istorie, suferind și sperând, și mulți dintre cei care au trăit această epocă — cu alte speranțe și alte suferințe — vor aprecia că pot vedea lumea de atunci prin ochii acestor doi mari cercetători”. Merită reamintit că în întreaga corespondență trece ca un fir roșu revelarea nenumăratelor excese antisemite ce se făceau simțite în lumea unor pretinși sau autentici savanți care, sub masca obiectivității științifice, atacău fondul științific al cercetării atunci când ea era datorată evreilor. La cele cuprinse în corespondență trebuie adăugat, nu ca singurul caz specific, angajarea de către naștiți a fizicianului Lenard (1862—1947) — Nobel, 1905 — pentru a combate și infirma teoria relativității. Solicitarea psihică asupra conștiinței lui Einstein pare să fi fost atât de puternică, încât, de la o anumită perioadă a vieții sale, el înlocuie în limbajul său noțiunea de „popor german” cu „Mördervolk”.

Redactorul și comentatorul *Correspondenței* este însuși Max Born. El iluminează textele scrisorilor acolo unde faptele cuprinsc cer lămuriri asupra temelor în discuție, persoanelor pomenite și evenimentelor contemporane conținutului lor. Astfel, la cartea poștală din 23.12.1922, pe care Einstein i-o trimite din Japonia, urmează comentariul: „Acestă carte poștală, expediată din Japonia, a fost singura comunicare pe care am primit-o din voiajul lui Einstein în jurul lumii, împreună cu soția lui, în China, Japonia, Palestina etc. El (Einstein — n.n.) a aflat în cursul călătoriei sale că i s-a atribuit Premiul Nobel; acesta i-a fost decernat nu pentru teoria relativității, ci pentru interpretarea efectului fotoelectric, prin teoria cantelor de lumină...”

În fața acestei mărturii produse de Born, am cercetat afirmația cu ajutorul *Lexiconului laureatilor Nobel*, publicat de Hans Hartmann, în 1967, în care se dau date suficiente asupra tuturor premiilor. Vom extrage, citeva elemente prin care se confirmă comentariul lui Max Born.

„Einstein, Albert, profesor de fizică la Academia Prusiană de Științe de la Berlin (fără obligație de predare). Născut în 14 martie 1879, la Ulm, pe Dunăre. Mort la 18 aprilie 1955, la Princeton (New Jersey), S.U.A. Premiul Nobel 1921 (Fizică), decernat 1922, „pentru merite în fizica teoretică, cu deosebire pentru descoperirea legii efectelor fotoelectrice”. După ce se face o descriere a studiilor și pozițiilor profesionale succesive ale lui Einstein, se dă expunerea referentului suedez care prezintă pe laureat; este profesorul Svante Arhenius (1859—1927), care a început astfel expunerea: „În mod hotărât, nu este în viață nici un fizician al cărui nume să fie atât de cunoscut în cercuri largi ca acela al lui Albert Einstein. Îndesobi, este discutată teoria sa asupra relativității. Ea este cuprinsă, în special, în domeniul cunoașterii teoretice și de aceea a fost discutată cu viu interes în cercuri filozofice. Este bine cunoscut că faimosul filozof Bergson, de la Paris, a enunțat opoziția sa împotriva ei, în timp ce alți filozofi i-au dat o aprobare necondiționată. Îndoelnică teorie are, de asemenea, conse-

cințe în astronomie, care sînt acum susepse unui control activ”. Arhenius trece imediat la discuția obiectului care face tema premiului, pentru a încheia astfel: „Prin aceste lucrări ale lui Einstein teoria cantelor a fost desăvârșită într-o măsură ridicată, legea lui Einstein a devenit baza fotochimiei cantitative, așa cum legea lui Faraday este baza electrochimiei”.

În fapt, teoria relativității nu a fost pomenită la decernarea din 1922 (Einstein a fost reprezentat de diplomatul german Nadolny, care a ridicat premiul); totuși, în Anuarul distribuiri premiilor a fost reprodusă expunerea pe care Einstein a făcut-o la 11.6.1923 la Göteborg, cu titlul: „Idei fundamentale și probleme ale teoriei relativității”.

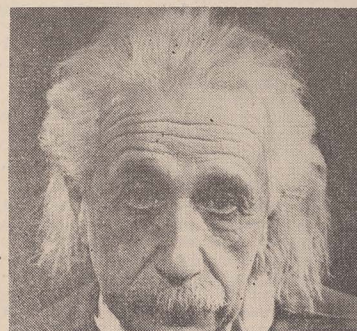
În acei ani s-a răspândit, în întreaga lume, o cârtică a lui Einstein, „Teoria relativității, pe înțelesul tuturor”, care și-a făcut drum printre fizicienii și oamenii interesați în probleme de cultură generală. În discursul pomenit mai sus, el a vorbit despre acea parte a relativității „care azi, într-un anume sens, poate fi considerată ca o posesiune asigurată a științei”, adică despre relativitatea restrînsă stabilită în 1905. Numai cu două formule, așa cum a făcut și în cârticica pomenită, el a dezvoltat noțiuni ca linia geodezică, sistem inertial local, teoria gravitației și, de asemenea, trecerea la teoria relativității generalizate. Într-un loc, el spunea: „Avem aici, astfel, în fața noastră, trecerea teoremei inerției a lui Galilei la teoria generalizată a relativității”.

Finalul este semnificativ. Einstein spunea: „Să nu uităm că o teorie a structurilor elementelor electrice nu se poate despărți de problemele pe care le ridică teoria cantelor. Acestor cele mai profunde probleme de fizică ale prezentului li s-a arătat neputincioasă, până acum, și teoria relativității. Fie ca odată cu rezolvarea problemei cantelor să se ajungă la o modificare profundă a formelor generale a ecuațiilor, să se poată modifica complet chiar mărimile, cu ajutorul cărora reprezentăm evenimentele elementare — principiul relativității nu va mai fi înlăturat și, prin mijlocirea legilor rezolvate până azi, vor păstra semnificația lor ca legi limită”.

Sintem azi, față de acest discurs, la distanța de 60 de ani. Teoria relativității a trecut în tot acest timp toate examenele teoretice și practice, acolo unde se poate aplica; ea a rămas prima pe firma ce caracterizează veacul al XX-lea, dar nu există un referat al Colegiului Fundației Nobel care să decerneze premiul pentru Teoria Relativității. Ceea ce permite ca această prezentare să se încheie cu cuvintele cu care Einstein încheia o scrisoare către Born, la 14.12.1929 — și pe care Einstein a expediat-o uitînd s-o semneze! (posed o scrisoare a lui Gherșhom Șolem cu aceeași lipsă!) — „barza nașterilor intelectuale este un *boem* care nu respectă nici un termen de livrare”.

Z. KANTYMOS

* Deși Max Born a fost profesorul și conducătorul unei întregi școli de fizicieni reputați, printre care Pauli (Nobel, 1945), Heisenberg (Nobel, 1933), Enrico Fermi (Nobel, 1938), Dirac (Nobel, 1933), Hund, Weisskopf, Maria Goeppert-Mayer, Bothe (Nobel, 1954) și alții; deși unele din lucrările care au recomandat pentru Premiul Nobel pe unii din autori au fost produse în colaborare directă în laboratorul condus de Born, întîrzierea cu care i s-a acordat premiul, și încă pe jumătate (cealaltă jumătate a fost atribuită lui W. Bothe), i-a adus, înainte de acordarea premiului, multă amărăciune. Premiul privește „cercetările sale fundamentale în mecanica cuantică, îndeosebi pentru interpretarea sa statistică a funcției de undă”, ceea ce arată că a fost apreciat o lungă perioadă, întreaga sa activitate privind fizica cuantică.

IOSEF FELEA

Recent, s-a stins din viață Iosef Felea, un vrednic fiu al comunității noastre.

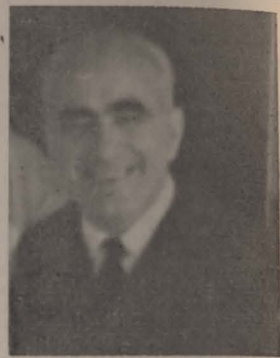
S-a născut la Pascani, în luna decembrie 1909. La Fălțiceni a urmat școala primară și gimnaziul „Al. Donici”, apoi liceul „Nicu Gane”, iar la București a făcut studii juridice.

Atasat obștii evreiești, și-a adus contribuția la crearea și funcționarea unor instituții comunitare. Atunci cînd dr. L. Ghelerter a luat inițiativa clădirii spitalului „Iubirea de oameni”, Iosef Felea l-a sprijinit activ, obținînd donații de materiale din partea unor personalități evreiești. La fel, și-a adus contribuția la construirea casei de odihnă „Mira” de la Eforie Nord.

În perioada postbelică, Iosef Felea a activat ca funcționar superior în Ministerul Industriei Grele, în care calitate și-a adus, cu devotament, contribuția la opera de industrializare a țării.

Iosef Felea a făcut parte din Prezidiul Federației Comunităților Evreiești din România și a depus o muncă intensă și utilă la construirea Căminului „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”.

I. Felea a fost un luptător pentru dreptate socială încă din fragedă tinerețe. Credincios acestui ideal, el a militat, ca fruntaș socialist, alături de muncitori,

împotriva tiraniei și pentru pace și democrație. În același timp, el a fost un devotat și bun evreu, sprijinind obștea evreiască, muncind cu abnegație în slujba ei.

A decedat în ziua de 26 august 1983. Cei care l-au cunoscut și au colaborat cu el îi vor păstra o amintire nesteară. Fie-i amintirea binecuvîntată!

DECESE

În comunitățile evreilor din țară, în trimestrul III/1983 au fost înhumați:

ARAD. Ortner Olga (85 de ani); Karacsony Josif (83); Vörös Zelma (73); Deutsch Irina (82); Bock Marietta (80); Kaszab Gerő Clara (65); Reinsner Lenke (96); Stern Jacob (77). BOTOȘANI. Salter Clarise (22); Hava Froim (60); Moscovici Bruha (84). CIMPULUNG MOLDOVENESC. Berta Katz (80); Adela Stein (78); Edell Iuda (79); Betti Chazim (59). CLUJ-NAPOCA. Nussbaum Jozsef (76); Löwinger Lorand (67); ing. Müller Ludovic (62); Jakab Ernő (72); Kohn Mihaly (80); Weisz Regina (74); Salamon Mor (74); Nussbaum Anton (71); Levi Agneta (74); Teichman Armin (78); Grosz Estera (73); Pardesz Eugen (76); Izsak Reghina (69). CRAIOVA. Salom Constanta (76). DEJ. Dikler Ludovic; Hirsch Maria. GALAȚI. Firer Sidonia (88); Bercovici Strul (86); Schwartzman Sali (80). IAȘI. Marcovici Herșcu (91); Haim Ruhla (82); Bilchis Feiga (64); Golțman Sura (81); Sochahter Debora (80); Calmanovici Elta Rifca (70); Ițic Tiza (80); David Aneta (67). ORADEA. Gyorgy Terez (84); Kelemen Tibor (62); Weisz Martin (70); Roth Lajos (79); Berkovits Alexandru (78); Somlo Ivan (63); Fülöp Magdolna (80). PIATRA NEAMȚ. Tabac Ernestina (86); Biber Idel (94); av. Copolovici Iulius (86); Chendler Marcu (83). REȘIȚA. Israel Viliam (83). ROMÂN. Lazarovici Ita (79); Herșcu Șifra (83). SIBIU. Herșcovici Francisc (75). TIMIȘOARA. Menkes Ana (81); Siovics Serena (82); Daszkel Bernat (77); Schön Margareta (82); Daniloni Irina (68); Bleier Elisabeta (78); Marcus Paulina (88); Schlesinger Margareta (84); Komlosi Elisabeta (92); Révész Elena (82). TÎRGU-MUREȘ. Steuer Imre (82); Schwartz Tini (81). VATRA DORNEI. Simon Jakob (Israel).

În cimitirile Comunității evreilor din București, în perioada 26.IX.—9.X.1983, au fost înhumați:

Chisner Isac (82 de ani), Intr. Ursulețului 5; Reicher Zalman (80), B-dul I. B. Tito 14; Lăzărescu Rica (76), str. Iuliu Barasch 9; Revici Aneta (81), str. Alex. Sahia 59; Namian Cecilia (74), str. Aurel Vlaicu 68; Strulovici Maria (77), str. Moise Nicoară 38; Krantz Sally (79), Naiberg Avram (82), Căminul „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Iarovici Pepi-pesa (88), Ianconescu Mina (80), Baraț Henia (91), Căminul „Martin Băluș”; Freiberg Elena (75), Calea Călarșilor 51; Mayer Maria (74), str. Crinul de pădure 3; Blumenfeld Fred (43), Aleea Macaralei 5; Lachs Mynghie (92), str. Mozart 17; Sonefeld Moritz (77), B-dul Gh. Gheorghiu-Dej 77.

Soția, profund îndurerată, și familia anunță comemorarea unui an a soțului ing. HAHAMU SIMON în ziua de 9 noiembrie a.c., orele 11, la Cimitirul Spaniol.

Cu adîncă durere, Maria, Loty, Oscar, Suzi și nepoții anunță decesul dragului lor

DAVID ZILBERSTEIN

(Husi — Iași)

decedat în ziua de 3 octombrie 1983.

Nu-l vom uita niciodată pe iubitorul soț, tată, socru și bunic.

David, Frida, Simona și familiile îndurite anunță, cu durere, încetarea din viață, la 2 octombrie (25 Tisri) a.c., a devotatei lor mamă, bunică, mătușă MARIA STRULOVICI Fie-i memoria binecuvîntată!

Olga — fiică, Inzi — fiu, ginerete, nepoate și rudele apropiate anunță decesul dragului lor

farmacist SIRCHIS DAVID

Iași

decedat la 6 iulie 1983.

Pios omagiu sufletului său generos

Copiii, surorile, fratele, nurerile și nepoții anunță, cu durere în suflet, dispariția iubitei lor

ZISSMAN JANETA

90 de ani

Nu o vom uita niciodată!

Familia îndurerată anunță că la 1 octombrie (9 Hesvan a.c.) se împlinesc 30 de zile de la pierderea fulgerătoare, celui mai bun și mai devotat soț, tată și bunic

ALBERT ALEXANDRU LUCIAN

Soția și copiii anunță că la 16 octombrie a.c. se împlinesc doi ani de cînd a încetat din viață

doctor TUDIC ARON

Birlad

Pios omagiu și recunoștință pentru sufletul său bun!

Dr. Lapaiovker Dezzo — soț și întreaga familie anunță, cu adîncă tristare, încetarea din viață a devotatei și iubitei sale soții

LAPAIOVKER MIRIAM

Înhumarea a avut loc la 11 septembrie a.c., la Focșani.

Comunitatea evreilor (M) din Focșani anunță încetarea din viață a soției vicepreședintelui comunității noastre,

LAPAIOVKER MIRIAM

Întreaga obște transmite îndureratului soț toată compasiunea la această grea încercare.

Familia îndurerată, surori, cumnați și nepoată anunță, cu multă tristețe, decesul scumpei lor

ELENA FREIBERG

Înmormintarea a avut loc joi 6 octombrie a.c.

Nu te vom uita niciodată!

David — soț, Becuța — fiică, Mauriciu — fiu, împreună cu întreaga familie anunță, cu durere, pierderea scumpei lor

STELLA SIGAL

Dorohoi

Înmormintarea a avut loc la 11 octombrie a.c., la Cimitirul Spaniol.

Leon, Cuța și Carol, cu duioasă amintire, anunță că, la 2 Hesvan (11 octombrie) a.c. se împlinesc trei ani de la moartea bunei și iubitei

MARIA ȘAH

Amintirea ta va rămîne veșnică!

Rozi — soție, Cornel și Niki — fiu, Eva — noră, Sergiu — nepot, Gina — soră, Vilmos — cumnat, cu durere în suflet, anunță că, în 10 septembrie a.c., s-au împlinit trei ani de cînd i-a părăsit

iubitul și neprețutul lor

IONEL SABETAI

Craiova

Nu-l vom uita niciodată!

DIN COMUNITĂȚILE NOASTRE

CONFERINȚE

BUCUREȘTI

La câteva zile numai după Simhat Tora, marți 4 octombrie a.c., în sala din str. Popa Soare 18, a avut loc inaugurarea ciclului de conferințe care se vor tine în cursul noului an calendaristic 5744. Principalele teme ale conferințelor și datele la care primii conferențieri le vor prezenta au fost stabilite în cadrul unei ședințe, care a avut loc la 18 septembrie a.c., prezidată de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, și la care au participat cei care s-au remarcat prin conferințele rostite în anii precedenți, precum și alții, care s-au alăturat la această activitate culturală.

Noul ciclu a fost inaugurat prin conferința Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, dedicată ideii nobile de „Simhat Tora” — „Bucuria de a învăța”.

Aprecind că activitatea ce se inaugurează (cel de-al treilea ciclu de conferințe), este un important act de cultură iudaică, Eminența Sa a pus în evidență semnificația deosebită a faptului că actuala prelegere are loc la câteva zile după sărbătoarea de Simhat Tora („Bucuria Torei”), sărbătoare în care, în fiecare an, încheiem citirea ultimului capitol al Torei și, concomitent, începem lectura primului capitol al ei. Bucuria cu care evreii prăznuiesc acest eveniment anual simbolizează dorința lor permanentă de a sorbi din izvorul de învățăminte pe care-l constituie Tora și de a le transpune în viață. Vorbitorul a ex-

plicat, pe larg, în ce constă Tora scrisă, ce însemnătate epocală a avut pentru poporul evreu și pentru umanitate mesajul de spiritualitate pe care ea l-a adus, dezvoltarea pe care și-au găsit-o ideile ei fundamentale în cadrul Torei orale (Tora shebalpe), transmise din generație în generație.

În expunere s-a arătat că iudaismul respinge modul formal, mistic de concepere principiile și acordă toată importanța nu doar literii ci, mai ales, spiritului învățării. Tocmai valorile ei spirituale i-au conferit o actualitate permanentă: „Tora e mereu nouă și capabilă să răspundă întrebărilor pe care le ridică viața, evoluția umanității” — a subliniat vorbitorul. Capacitatea de spiritualizare care distinge iudaismul a fost relevată în mod deosebit de conferențiar și exemplificată cu momente care definesc în Tora Creațiunea, comentind astfel chiar capitolul biblic citit în Șabatul ce a precedat expunerea.

În încheiere, vorbitorul a subliniat că toate aceste valențe excepționale ale învățării iudaice au permis poporului evreu respingerea atacurilor la care s-au datat, de-a lungul vremurilor, adversarii ei, precum și să înfrunte toate vicisitudinile soartei, asigurind supraviețuirea sa de-a lungul mileniilor.

Conferința, caracterizată prin bogăția de idei și forța ei de convingere, a constituit un fericit început al unui ciclu de prelegeri, ce se anunță foarte instructiv și interesant.

Conferința a fost prezidată de dr. Simion Cauffman, acad. dr. N. Cajal a dezvoltat în conferința sa aportul deosebit pe care numeroși medici-scriitori evrei din Moldova l-au avut atit în dezvoltarea medicinei, cit și a literelor românești.

Conferința acad. dr. N. Cajal a fost ascultată cu deosebit interes și primită cu căldură de participanți.

Coresp. **DR. RUBIN BEN SHALOM**

...și o parte a auditoriului

mului”, **GALAȚI** — Acad. Alex. Graur, „Mari filologi evrei din România”; **ORADEA** — Prof. M. Clarian, „Peretz Smolensky”; **ROMAN** — Publicist Victor Birlădeanu, „Un mare gazetar evreu — F. Brunea-Fox”; prof. dr. David Rimer, „Opere fundamentale ale iudaismului”; I. Kara, scriitor (Iasi), „125 de ani de literatură idiș”; **SIBIU** — Prof. dr. David Rimer, „Tanahul și Talmudul, lianți ai poporului evreu”.

ÎN ATENȚIA CITITORILOR NOȘTRI

Pentru a evita aglomerația din ultimele zile ale anului și riscul de a rămâne fără abonament, reînnoiți-vă de îndată abonamentul la „Revista Culturii Mozaic” pe anul 1984.

Abonamentele se fac prin comunitățile evreiești din țară sau prin Federația Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România, București, str. Sf. Vineri nr. 9—11, prin mandat poștal, pe adresa de mai sus, cont 45.10.7.062, B.N.R., sector 3.

Costul abonamentului este de:

lei 75 pe un an;

lei 40 pe șase luni.

VIZITĂ

În zilele de 7—9 octombrie a.c. dl Pinchas Spielman, director pentru relații publice de la Universitatea Bar-Ilan din Israel, și doamna au vizitat instituțiile de cult, cultură și asistență din București ale F.C.E. Ei au participat la serviciul divin de Kabat Șabat și, în continuare, la masa de Oneg Șabat a cursanților și coriștilor de Talmud Tora, fiind deosebit

de impresionați de atmosfera în care decurge această manifestare tradițională evreiască.

Oaspeții au fost primiți de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, căruia i-au mulțumit pentru posibilitatea ce li s-a acordat de a cunoaște realitățile acestei mici, dar foarte dinamice comunități.

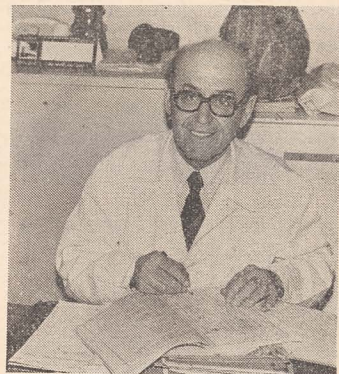
PREȘEDINTELE COMUNITĂȚII EVREILOR DIN REȘIȚA, DR. MOISE EPSTEIN, A ÎMPLINIT 60 DE ANI

Născut la 6 octombrie 1923, în târgul Sorul Ivestilor (Tecuți), dr. MOISE EPSTEIN provine dintr-o familie de evrei credincioși, unde respectarea tradițiilor evreiești, educația și creșterea copiilor în spiritul învățării iudaice era o îndatorire de prim ordin a familiei. Tatăl său a fost multi ani președintele Comunității evreilor din Ivesti și la „Hevra Kadisha” din localitate.

Tinărul Moise Epstein a frecventat hederul de mic copil și și-a completat studiile iudaice la Beth Hamidră. Studiile universitare și le-a făcut la Facultatea de Medicină din Cluj, iar de 31 de ani, neînterupt, funcționează la Reșița ca șef al secției de boli infecțioase de la Spitalul județean, unde depune o muncă neobosită pentru alinarea suferințelor și însănătoșirea bolnavilor, bucurându-se de stimă și respect și de o largă popularitate, datorită priceperii, dinamismului și firi sale, de o deosebită agreabilitate. A desfășurat și activitate didactică.

Munca doctorului Moise Epstein pe tărîm profesional se îmbină, în mod fericit, cu cea depusă, cu multă dăruire, în interesul obștii evreiești din Reșița și Caransebeș. Din 1968, deci de 15 ani, Domnia sa a preluat conducerea destinelor acestor comunități; pe lângă activitatea de președinte, el desfășoară și pe cea de baal-tefila și baal-koré, efectuind, în plus, și misiunea sacră de baal-tokeia.

Respectind dictonul de bază după care „cine nu-și îmbogățește cunoștințele și le împuținează”, dr. M. Epstein studiază

permanent, în profesie și în iudaism. Se poate mindri cu numeroase lucrări și comunicări ale sale, apărute în diferite publicații și reviste de specialitate.

Membrii Comunității evreilor din Reșița și comitetul de conducere al Federației Comunităților Evreiești urează doctorului Moise Epstein ca încă mulți ani de-acum înainte să-și desfășoare, în plină sănătate și cu deplin succes, merituosă activitate de medic și de președinte al comunității obștii din Reșița.

AD MEA VEESRIM!

SUCEAVA

„POFTIȚI ÎN SUCA NOASTRĂ”

Așa suna, plin de mîndrie, apelul celor mai mici dintre cursanții de la Talmud Tora făcut colegilor sau celor vîrstnici în ajun de Sucot. Și li s-a dat ascultare, fiecare înțelegind că „a noastră” nu e o revendicare de proprietar, ci doar afirmarea unei noi reușite a lor, a celor mici, în matura lor preocupare de a da viață celor ce au învățat la cursul de Talmud Tora.

Mîini instruite, mîini dibace, suflete gingașe au știut să dea obiceiurilor tradiționale o frumoasă podoabă locală: ghîrlande de cetină dispuse în Magen David, fructe specifice coborînd din acoperișul aerat, peste tot flori, multe flori, din grădina sinagogii, îngrijită de ei.

Dar aopeul participării micilor enoriași la reușita sărbătorii dragi a fost, fără îndoială, permanenta lor prezență la Hakafot (cu stegulețe de ei meșteșugite, cu luminărele, cu felinare strălucitoare), entuziasmul cu care au rostit împreună Braha la Alia colectivă. Toate, de fapt, cuceritoare simboluri pentru toți cei de față ale permanentei tinereții a Torei.

G. BRUCMAIER

BACĂU

„VĂSAMAHTA BATORA”
(„Să te bucuri cu Tora”)

În ziua de 25 septembrie a.c. a avut loc deschiderea cursului de Talmud Tora în orașul Bacău.

Dl ing. I. Wenger, președintele Comunității evreilor din Bacău, a deschis cursurile vorbind părinților și cursanților despre rezultatele anilor precedenți și noile măsuri privind desfășurarea cursurilor în anul 5744, iar dl prof. L. Iosif, în cadrul pitoresc al unei splendide SUCA, construită la sinagoga „Rabin A. Rosen”, a arătat importanța istorico-

națională, socială și agricolă a sărbătorii de Sucot și semnificația celor „Arba minim”.

Festivitatea s-a încheiat cu binecuvîntarea „Al netilat lulav” asupra celor patru produse din Tara Sfîntă, iar corul Talmud Tora a intonat cîntecul „Vasamahta behagheha” și alte cîntece tradiționale.

Coresp. **I. ALEXANDRU**

VATRA DORNEI

HINEI MA TOV!

(Cit de bine să stea frații împreună!)

O frumoasă inițiativă a avut și conducerea Comunității evreilor din Vatra Dornei, harnicul și devotatul ei președinte, dl Iosef Margulies, în preajma zilei de Simhat Tora.

Respectind străvechea tradiție evreiască de a oferi maximă ospitalitate celor care poposesc în localitatea ta, dl Margulies a invitat la festivitatea de Simhat Tora nu numai pe localnici (au fost pe puțin 40), dar și pe toți evreii care se aflau în acele zile în Vatra Dornei.

Au venit să sărbătorească laolaltă „Bucuria Torei” încă 12 evrei din alte orașe ale țării, 42 din Israel și doi din S.U.A., aflați atunci în această frumoasă stațiune balneară.

A fost o atmosferă caldă, în spirit tradițional religios, o dispoziție deosebit de veselă și plăcută. Toți cei prezenți au declarat că este de admirat cum în orașul Vatra Dornei, cu o comunitate de numai 62 de persoane, se poate organiza o astfel de reușită viață tradițională evreiască.

Toți au exprimat mulțumirile lor pentru plăcerea deosebită ce au simțit-o în aceste ore și au declarat că vor populariza în presa din Israel și din S.U.A. cele văzute și trăite aici.

MORITZ BINERER

Avraham și Eliezer

(Urmare din p. 1)

copertă cel dinții existența Creatorului, n-a avut deci nevoie de texte de legi, de porunci și interdicții. Așa cum cîntă pasărea, așa au rezultat în conștiința și sufletul lui Avraham toate preceptele Torei.

Nu era deci nevoie ca înaintea sa să se așteptase prin care Tora orînduiește drepturile servului, limitează pe cele ale stăpînului pentru ca Avraham să pună în aplicare această înovățură. Cu patru sute treizeci de ani înaintea revelației sinaitice, Eliezer nu e un sero expus capriciilor stăpînului, nu e un obiect lipsit de drepturile cele mai elementare, cum erau toți serii epocii sale, ci יקן כבודו „mai marele casei lui Avraham, prietenul, confidentul și mandatarul lui Avraham”. Greșit am traduce deci „cuvințul lui Avraham”. Greșit am traduce deci „cuvințul lui Avraham”, greșit am traduce deci „cuvințul lui Avraham”, greșit am traduce deci „cuvințul lui Avraham” și interpretarea cuvîntului עבד, în sensul că Eliezer a fost „sero”.

CÎNTAREA CÎNTĂRILOR

Puține dintre creațiile biblice au pus în fața exegeților atîtea probleme ca acest mic opuscul de cîteva file. Rabi Akiva spunea: „Lumea întregă nu prețuiește cît ziua în care i-a fost dăruită Cîntarea Cîntărilor”. Ce laudă la adresa unei opere literare poate fi mai mare ca aceasta?

Și într-adevăr, „Cîntarea Cîntărilor” — care-și poartă pe drept cuvînt acest nume superlativ — a fost admirată și prețuită în toate secolele. Trepidînd de la un capăt la altul de un lirism cald și proaspăt, de o autentică sevă populară, prospețimea și bogăția sa de imagini situează „Cîntarea Cîntărilor” printre capodoperele liricii mondiale. Este, fără îndoială, cea mai vie dovadă a faptului că simțămîntele frumoase și iubirea caldă constituie un limbaj comun tuturor popoarelor și timpurilor; că ele reprezintă trăsătura de unire între oameni, că pot contribui ca prin ele omnia să se contopească într-un singur tot.

În sutele de ani ale existenței Templului, „Cîntarea”, ca o colecție de cîntece de nuntă, care laudă frumusețea și cîntărea miresei și agerimea și bărbăția mirelui, era pe buzele tuturor. Lumea scriitoare a comparațiilor și imaginilor ei a devenit, generație de generație, mai bogată. De aceea, cînd în primul secol al erei actuale învățații de la Iavne au alcătuit canonul cărților Bibliei, ei au găsit cu cale să includă și „Cîntarea Cîntărilor” în rîndul cărților sfinte. Ce împrejurări sau argumente i-au determinat să ia această hotărîre? Oricărui cititor „Cîntarea” îi apare, din primul moment, ca o operă literară pămîntescă, erotică, ba chiar, pentru unii, licențioasă. Literatura biblică cuprinde și alte cărți, care în aparență contrastează față de Pentateuh. „Cartea Esterei”, de pildă, nu pomeneste niciodată numele lui Dumnezeu, iar „Eclesiastul”, lucrare filozofică, nu poate fi numită nici ea o carte teologică. Atunci cînd învățații de la Iavne au hotărît includerea acestor cărți în canonul biblic, ei au apreciat, fără doar și poate, valoarea lor morală și adesea — acesta, în special, este cazul „Cîntării” — incontestabila valoare literară, care li asigură dreptul la existență peste milenii.

Au fost încă pe atunci unii învățați care s-au ridicat împotriva canonizării „Cîntării”. În „Avot”, de Rabi Natan, citim că la început „Sir Haşirim” era considerată ca o carte interzisă de forurile religioase. În Tosefta (Sanhedrin, XII) se spune — probabil după canonizarea cărții — că își pierde fericitatea de apoi cel ce citește „Cîntarea” drept o operă profană. În spiritul acestor poziții, „Cîntarea” trebuie interpretată de credincioși în sens figurativ și nu ad litteram.

Într-adevăr, „Cîntarea” nu pierde nimic din valoarea ei literară dacă este interpretată în sens figurat. Iubirea, înțeleasă ca o imagine a iubirii divine, necredința iubitorilor, văzută ca o abatere de la credința în Dumnezeu, jocul plin de suferințe și mingieri în care omul caută ființa divină iubită, dar în care și Divinul mire își caută pămînteană iubire nu stîrbește nimic din frumusețea „Cîntării Cîntărilor”. Într-adevăr, acesta este felul în care „Cîntarea” a fost interpretată, secole de-a rîndul, de marii noștri învățați și cu acest înțeles a supraviețuit ea veacurilor, aducînd încă o pagină de lumină între filele Bibliei.

Marii exegeți biblici, ca un Rabi Mose Ibn Ezra sau Rabi Josef Aknin, au în-

treptele obișnuite a acestor cuvinte nu coincide în nici un fel cu raporturile reale dintre Avraham și Eliezer, așa cum ele răsar dintre versetele acestei pericope. Cea mai importantă misiune, cea de a alege o tovarășă de viață pentru fiul său iubit, Avraham o încredințează aceluia care, trăind laolaltă cu dînsul, l-a devenit discipol, și-a însușit etica lui, l-a recunoscut pe Dumnezeu său.

„Eliezer semăna cu Avraham” זקן כבודו לו ויו אוקינון שלו רובו לו (Midraş Raba). Binecuvîntatele raze care emanau de pe chipul blînd iluminau pe cel al lui Eliezer. O similitudine de caracter, o armonie de sentimente, o identitate de gânduri cu Avraham au făcut din Eliezer un legat universal al spiritului avrahamic. Iată pentru ce învâțașii noștri îl socot că ששל כהרה רבו „a stăpînit învâțătura maestrului său” (Ioma 28). חסד Dragoste și אמת adevăr, cele două mari virtuți ale primului eвреu, sînt prăjute de fiul său sufletesc, Eliezer. El mușumeste lui Dumnezeu că le-a împărțit aceluia pe care el îl numește „stăpînul” său. Cu aceasta el se prezintă în casa fratelui lui Avraham.

țeles întotdeauna ca alături de interpretarea sensului literal al imaginilor poetice să pună și sensul figurat al acestor imagini. Ce poate fi exemplul mai clar de înălțime morală la care, prin valoarea sa literară, poate ajunge un cîntec profan decît interpretarea dată „Cîntării Cîntărilor” de Rabi Imanuel ben Şelomo? Acest mare poet medieval de limbă ebraică din Italia, cunoscut și sub numele de Manuel Haromi sau Manuello, a scris multe poezii lumesti de certă valoare. Cea mai valoroasă operă a sa rămîne însă cunoscutul său comentariu la „Cîntarea Cîntărilor”, lucrare către care acest mare poet s-a simțit fără îndoială atras. Imanuel ben Şelomo păstrează în întregime sensul alegoric al „Cîntării”, chiar dacă îi dă un conținut filozofic mai generalizat, cum ar fi dragostea omului pentru intelectul activ, universal.

Excepțională a fost însă prețuirea „Cîntării” în rîndurile cabaliștilor medievali, înclinați spre fantezii poetice exuberante și animați de un sentimentalism religios fervent. Pentru ei „Cîntarea Cîntărilor” era „singurul cîntec care exprimă în întregime numai adevăr și pace”. Zoharul spunea că dintre toate cîntecele biblice numai „Cîntarea” este singurul cîntec al supremei păci divine, căci celelalte cîntece, scrise în epoci de lupte, se adresau unor generații frîntate care nu erau coapte pentru cîntecele de pace. Rabi Ithac ibn Latif merge atît de departe, încît spune despre „Cîntarea Cîntărilor” că este „cîntecul pe care-l cîntă zilnic Dumnezeu”. Este de la sine înțeles că și pentru lirismul popular hasidic „Cîntarea Cîntărilor” reprezenta un capitol foarte iubit al Bibliei.

Numărul personajelor este limitat. Mirele este regele Solomon, mireasa se cheamă Sulamit, iar un cor popular alternează cu duetul celor doi îndrăgostiți. Lucru curios însă: oricît de mult cere textul o astfel de prezentare dramatică, contradicții continuă încă să existe. Cum se explică tonul cînd licențios de erotic, cînd de un lirism pur al mirelui? Cum se explică alternarea odelor de dragoste cîntate de Sulamit iubitului ei, cu versuri de usturătoare ironie și de sălbatică respingere? Cum se explică atitudinea cînd prietenoasă, cînd batjocritoare a corului? Explicația se impune de la sine cînd este introdus un al treilea personaj: păstorul anonim, adevăratul iubit al Sulamitei, pe care regele Solomon degeaba încearcă s-o înduplece în haremul său. Cîntecele ar deveni astfel apoloții ale dragostei simple a oamenilor de rînd, dragostei care nu poate fi cumpărată cu averile împărăției și care iese victorioasă în toate încercările! Alternarea liricii populare pure cu senzualismul poeziilor din haremul regelui ar explica astfel multe din contradicțiile stilului „Cîntării”.

Astăzi, „Cîntarea Cîntărilor” ne apare sub adevărată sa lumină tocmai pe baza cunoașterii condițiilor ei de apariție. Învâțașii noștri au avut marele merit de a fi găsit calea pentru a păstra în teaurul religiei noastre și al întregii omeniri această minunată creație lirică eвреiască. Apologie a iubirii simple și curate, rechizitoriu poetic la adresa dragostei venale, imorale, „Cîntarea Cîntărilor” proclamă, pentru secole: „De va încerca să cumpere cineva dragostea cu toată averea casei sale, nu va culege decît disprețul”.

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI — 1983

Între 6 și 13 octombrie a.c., a avut loc, în complexul expozițional din Piața Științei, cea de-a IX-a ediție a Tîrgului Internațional București (TIB '83), manifestare de înalt prestigiu, expresie a necesității și a largilor posibilități de cooperare și colaborare reciproc avantajoasă între state, în interesul progresului economic al fiecăruia și al păcii în lume.

Pentru uzul presei, al participanților și al vizitatorilor a fost editat un buletin informativ, conținînd o prezentare de ansamblu a Tîrgului, articole scrise de conducători ai firmelor românești care au expus la Tîrg, precum și texte semnate de reprezentanți ai țărilor și firmelor străine participante.

În articolul introductiv se arată, între altele:

„Onorat, la deschiderea sa oficială, de prezența președintelui Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, de academician doctor inginer Elena Ceaușescu, de alți conducători de partid și de stat, cea de-a IX-a ediție a lui TIB '83 s-a bucurat de un mare succes.

Cea de-a IX-a ediție a Tîrgului Internațional s-a întins pe o suprafață de 76.000 metri pătrați (45.500 metri pătrați afectați pavilionelor și 31.500 metri pătrați pentru exponate în aer liber)”.
După ce se arată că la Tîrg au fost reprezentate firme din numeroase țări de pe toate continentele, în articol se relevă că TIB '83 „eveniment însemnat în viața economică a României, a oferit o imagine sintetică și cloventă a rezultatelor remarcabile obținute de Republica Socialistă România în toate domeniile de activitate, a perspectivelor largi de dezvoltare deschise în fața întregii economii românești; exponatele stăndurilor românești fiind o dovadă în acest sens. România a oferit la această ediție TIB cele mai recente, mai originale și mai perfecționate produse în toate ramurile, ca, de pildă, mașini, instalații, echipament, aparate, ca și documentare, design, licențe privind tehnologia în metalurgie, telecomunicații, energetică, electronică, automată, pentru producție, transport, distribuție și controlul energiei electrice, pentru tehnologie nucleară, mînerit, petrol și gaze naturale, industriile chimică, farmaceutică și cosmetică, a cauciucului și maselor plastice, mobile, lemnului și hîrtiei, materialelor de construcție, mijloacelor de transport, inclusiv echipamentul instalațiilor respective, imprimerie, echipament și materiale pentru obiective social-culturale și turistice, pentru agricultură și industria alimentară, aparate de măsurat și control, bunuri agricole și industriale de larg consum, ca și materii prime solicitate în

diferite domenii. Exponatele românești au trezit un larg interes în rîndurile specialiștilor și ale oamenilor de afaceri și au constituit obiectul a numeroase și importante tranzacții comerciale și contracte”.

La Tîrg a participat, cu un pavilion propriu, și statul Israel. Pavilionul israelian a avut onoarea de a primi vizita președintelui României, Nicolae Ceaușescu, și a doamnei acad. dr. ing. Elena Ceaușescu, la inaugurarea festivă, precum și a altor persoane oficiale.

În Buletin se publică și articolul directorului acestui pavilion, dna Miriam Zivan, în care, printre altele, se spune:

„Prin participarea sa tradițională la TIB '83, Israelul își exprimă dorința de a consolida și dezvolta continuu cooperarea pe tîrm economic și de a amplifica schimburile comerciale pe baza avantajului reciproc.

Prilej de cunoaștere mutuală a potențialului comercial al fiecărei țări și de schimb de experiență, TIB '83 s-a dovedit o excelentă ocazie pentru a aprecia progresul continuu al nivelului de producție al țării-gazdă în domeniile industriei și agriculturii. Produsele expuse ne-au impresionat prin diversitate și înalta lor tehnicitate.

În ceea ce-l privește, Israelul s-a axat pe două direcții, de o deosebită actualitate: electronică, inclusiv aplicată în tehnologia agricolă, și economia de energie. Unele din firmele israeliene participă pentru prima oară la Tîrg și sperăm că acest prim contact, în cadrul lui TIB '83, va pune bazele unei colaborări stabile, în avantajul ambelor părți.

Unele din firmele israeliene au prezentat exponate privind tehnologia folosită în agricultura «kibuțurilor» (de pildă, Grash, Schluhof, Dau), cunoscute pentru realizările și înalta lor productivitate. Instalațiile de irigație (produse de kibuțul Dau) și colectorul de energie solară al firmei ELECTRA (cu aplicații la încălzirea locuințelor și a hotelurilor) au trezit un viu interes pentru vizitatori, încă de la deschiderea tîrgului”. În continuare, sînt enumerate firme care au expus aparate de reconducție a aerului în interioare și în autovehicule, corpuri de luminat, telefoane electronice cu circuite integrate, microfilme, anvelope etc. În încheiere, autoarea își exprimă speranța „de a avea onoarea participării la a X-a ediție a TIB, cu un pavilion israelian de mai mare amploare”.

VIZITA DELEGAȚIEI F.C.E.

În ziua de 8 octombrie a.c., o delegație a conducerii F.C.E., în frunte cu Eminența Sa dl Sef Rabin și doamna dr. Moses Rosen, a vizitat pavilionul israelian din cadrul Tîrgului Internațional București, TIB '83.

Excelența Sa dl Zvi Brosh, ambasadorul statului Israel la București, a primit pe oaspeți și i-a condus în expoziție,

în care au fost vizionate exponate interesante, produse ale industriei israeliene.

Eminența Sa a mulțumit Excelenței Sale pentru invitația făcută și a felicitat pe organizatori pentru modul admirabil de prezentare a produselor Țării Sfinte. Domnia sa a urat pace deplină în Israel și în Orientul Apropiat.

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

CONCERT

Cu ocazia sărbătorii bicentenarului nașterii lui Simón Bolívar, Orchestra Filarmonică a Israelului, sub bagheta lui Zubin Mehta, a susținut o serie de concerte festive dedicate acestui eveniment.

CONFERINȚĂ

Cu ocazia întrunirii anuale a organizației franceze „Alliance Israélite Universelle” — înființată în 1860, în scopul emancipării comunităților evreiești din toată lumea — au luat cuvântul Jane Kirkpatrick, reprezentanta S.U.A. la O.N.U., și prof. Irwin Cotler, fostul președinte al Congresului evreiesc canadian.

DUPĂ 47 DE ANI

La New York trăiește cunoscuta sportivă săritoare în înaltă Grete Bergmann, acum purtând numele de Gretel Lambert. În 1936, ea a fost exclusă de naștiți din echipa olimpică germană, din motive rasiale. Recent a avut loc „reabilitarea” sportivei. La Consutul general al R.F.G. din New York, Federația germană de atletică ușoară i-a acordat atletei Gretel Bergmann medalia ei de onoare.

VIZITĂ

Edgar Bronfman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, însoțit de Israel Singer, directorul executiv al C.M.E., a efectuat o vizită în Israel, unde s-a întâlnit cu Chaim Herzog, președintele statului, cu membri ai guvernului, precum și cu alte personalități. Cu această ocazie, oaspeții au vizitat numeroase localități din Israel.

INAUGURARE

În La Paz (Bolivia) a fost inaugurat Centrul cultural boliviانو-israelian, care va găzdui diverse manifestări cu caracter iudaic: conferințe pe teme biblice, proiecții de filme, expoziții de artă evreiască boliviană și israeliană, concursuri de literatură și pictură pe teme de interes specific. În cadrul acestei instituții va funcționa și Centrul „Shalom”, ale cărui obiective sînt realizarea unor cursuri și conferințe despre tehnologia israeliană, mese rotunde, care vor avea ca subiect posibilitățile obiective de aplicare în Bolivia a cuceririlor științifice și tehnice israeliene.

PRESĂ

Cu prilejul comemorării centenarului nașterii prof. David José Pérez, fondatorul, în 1916, al periodicului „A Columna” — prima publicație cu caracter iudaic în limba portugheză —, și la împlinirea a 60 de ani de la apariția ziarului „Dos Idish Vochebnat”, fondat de Aron Kauffman, Arhiva istorică iudaică din Brazilia a deschis o expoziție cu tema „Presă evreiască în Brazilia”.

EXPOZIȚIE

Sub auspiciile Institutului central pentru relațiile culturale ale țărilor latino-americane și ale Spaniei și Portugaliei cu Israelul, la Santiago de Chile s-a deschis expoziția itinerantă de carte israeliană. Expoziția cuprinde volume editate în Is-

rael, în diverse limbi, tratând diferite subiecte. Două dintre principalele atracții ale expoziției au fost traducerea în ebraică a volumului „Don Quijote”, precum și volumul bilingv (în limbile ebraică și castiliană) din poeziile Gabrielei Mistral. Printre lucrările aflate în expoziție se numără și cărți semnate de alți autori celebri: Jorge Luis Borges, Gabriel Garcia Marquez și Manuel Vargas Llosa.

SERIAL CHAPLIN

Televiziunea franceză emite un serial Chaplin, care prezintă creații ale marelui actor încă din perioada filmului mut. Dintre acestea menționăm filmul „Emigrantul”, turnat în 1917, în care Chaplin apare printre emigranții evrei spre S.U.A., la începutul secolului XX, o peliculă-document a acelei perioade din istoria suferințelor evreiești.

FILM TV

Televiziunea israeliană și cea daneză au terminat turnările la un film despre eforturile depuse de Danemarca pentru a salva întreaga comunitate evreiască a

rata cit se va desfășura procesul organizației militante neonaziste Volkssozialistische Bewegung Deutschlands (Partei der Arbeit). Procesul, care se desfășoară în fața Curții Supreme a Bavariei, are ca inculpați pe Friedhelm Busse — liderul grupului —, acuzat de apartenență la o organizație teroristă, deținere ilegală de arme și șantaj, Klaus-Dieter Hewicker, Christine Hewicker, Petér Fabel, cărora li se alătură și neonazista franceză Pascal Colette. În octombrie 1982, Busse mai fusese condamnat la șase luni închisoare pentru incitare la ură antisemită și proliferarea unor materiale de propagandă rasistă.

SINAGOGA

La Sacramento (California, S.U.A.) a fost inaugurată oficial prima sinagogă ortodoxă. Înființată cu prilejul lui „Knesset Israel Torah Centre”, în jurul acestei sinagogi s-a format, pentru început, o congregație de 50 de familii.

ALEGERE

Boris Toledano, vicepreședintele comunității evreiești din Casablanca, și dr. Joseph Amar au fost aleși membri ai Consiliului municipal din Casablanca, al doilea oraș ca mărime din Maroc. Această țară are cea mai mare populație evreiască din țările arabe: 20 000 de suflete.

DONAȚIE

Herbert Cohen din Olanda, vechi prieten al Bibliotecii Centrale „Sorasky” a Universității din Tel Aviv, a donat acestei instituții 2 000 de cărți rare, printre care și volume din colecția „Judaica”. Unele dintre cărți au peste 400 de ani vechime.

DEZBATERI LA SORBONA

Laureații Premiului Nobel au fost invitați să participe, în perioada 25—28 octombrie a.c., la Paris, la dezbaterile organizate de Universitatea Sorbona pe tema „Planeta în pericol — răspunsul laureaților Premiului Nobel”. Participanții, arată Agenția „France Presse”, sînt chemați să-și exprime opiniile asupra tuturor marilor probleme — care este confruntată în prezent omenirea. În cursul acestor întâlniri vor fi abordate teme privind cursa înarmărilor și necesitatea dezarmării, relațiile științei cu

societatea, dezvoltarea, cercetarea și tehnologia.

PREMIU

La Zürich s-a anunțat că dr. Abraham Stekel — un cunoscut nutriționist din Chile — se numără printre cei opt specialiști din întreaga lume cărora li s-a acordat Premiul internațional pentru nutriție modernă. Dr. Stekel este director adjunct al Institutului de nutriție și tehnologie a alimentelor de pe lângă Universitatea din Chile.

MONUMENT

Comitetul municipal din Los Angeles (S.U.A.) a decis ridicarea unui memorial în amintirea celor 11 sportivi israelieni măcelăriți în atentatul din timpul Olimpiadei de la München (1972). Monumentul va fi înălțat pe terenul Coliseumului din Los Angeles, locul unde se vor desfășura principalele ceremonii, precum și întrecerile atletice în timpul Olimpiadei din 1984, desemnată a avea loc în această mare metropolă americană.

SENTINȚA MENTINUTĂ

Curtea Supremă de Justiție a Franței a confirmat sentința penală împotriva lui Robert Faurisson, accentuând faptul că acuzatul se face vinovat de propagandă neonazistă, încercînd și să nege atrocitățile comise de naștiți în timpul celui de-al doilea război mondial, existența lagărelor naziste de concentrare, precum și Holocaustul în sine.

„JURNALUL” LUI ALBERT HERZFELD

Pictorul Albert Herzfeld s-a născut în 1865 la Düsseldorf. A devenit o personalitate marcantă a orașului său natal. De origine evreiască, el se considera german și se comporta ca un cetățean leal, ca un bun patriot. Flagelul nazist, care a izbucnit odată cu venirea naziștilor la putere, a produs adînci schimbări în conștiința lui și l-a solidarizat cu toți cei persecutați. Aceste transformări, petrecute în perioada 1935—1939, au fost consemnate de Albert Herzfeld în jurnalul său. Însemnările, care reflectă trăirile și observațiile unui locuitor de frunte al orașului Düsseldorf, au, ca atare, și o semnificație istorică, îndeosebi pe plan local.

În 1943, la vîrsta de 75 de ani, Albert Herzfeld a fost ucis în lagărul de concentrare Theresienstadt. Puțin timp înainte de deportare a înmînat însemnările sale poetului Karl Röttger, care îi era prieten. În 1959, văduva acestuia le-a predat arhivei orașului Düsseldorf.

Multe din însemnările sale au fost apreciate ca fiind deosebit de interesante, ceea ce a determinat pe directorul arhivelor, dr. Hugo Weidenhaupt, să le selecționeze. După o muncă de aproape doi ani, lucrarea a fost prezentată conducătorilor primăriei orașului Düsseldorf, care au hotărît publicarea ei. Volumul cuprinde 160 de pagini.

CONCURS NAȚIONAL „NICOLAE LABIȘ”

La Mălini — Fălticeni, la casa copilăriei lui Nicolae Labiș, a avut loc cea de-a 15-a ediție a Concursului național de poezie ce-l poartă numele. La actuala ediție au participat peste 200 de tineri autori, din toate zonele patriei, care n-au depășit vîrsta de 25 de ani.

Marele premiu „Nicolae Labiș” și titlul de laureat a revănit studentei Ruxandra Ceseșanu din Cluj-Napoca. Au fost atribuite numeroase premii și diplome.

RETELE DE APA POTABILĂ

În mai multe sate din județul Hunedoara se introduc noi rețele de apă potabilă și se extind cele existente. La ora actuală rețelele de apă potabilă din satele hunedorene au o lungime de peste 120 km, fără conducte de magistrale, și se dezvoltă în continuare. Un număr de 27 de localități rurale au rețele electrice de apă, iar o serie dintre ele sînt alimentate pe principiul vaselor comunicante, datorită diferenței de nivel între sursele locale de apă și beneficiari.

UTILAJ DE MARE COMPLEXITATE TEHNICĂ

Colectivul fabricii de mașini de rectificat și echipamente hidraulice din Cluj-Napoca a realizat un utilaj de mare complexitate tehnică. Este vorba de mașina de rectificat exterior, echipată cu dispozitiv hidraulic de copiat. Primul lot de astfel de mașini a fost terminat, ele urmînd să fie livrate beneficiarului.

SISTEM ELECTRONIC DE COPIERE

Specialiștii filialei din Timișoara a Institutului de proiectări pentru mașini-unelte Titan din București au realizat, în premieră națională, un ingenios sistem electronic de copiere destinat mașinilor-unelte. Testată la Întreprinderea „Electrotimis”, instalația a trecut cu succes toate probele de încercare la care a fost supusă, dovedind un înalt randament în exploatare.

SALONUL FILATELIC „FAMILIA”

De un deosebit succes de publicitate s-a bucurat ediția a II-a a salonului filatelic al revistei „Familia”, organizat de filiala Bihor a Asociației filateliștilor, cu sprijinul comitetului județean de cultură și educație socialistă. O manifestare de amploare, care a reunit 60 de colecționari filateliști, din 18 județe ale țării, expoziția cuprinzînd mii de exponate: colecții tematice, întreguri postale, maximefile, studii etc. Salonul a prilejuit și editarea unui plic special, lansarea unei ștampile ocazionale și a unei plachete cu effigiu lui Iosif Vulcan în centru, pe margini fiind înscrisul care marchează evenimentul și data.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Chief Rabbi dr. Moses Rosen

The HAYEI SARAH Pericope (Genesis, 23.1)

Abraham and Eliezer

"And he said: 'Blessed be the LORD, the God of my master Abraham who hath not forsaken His mercy and His truth toward my master; as for me, the LORD hath led me in the way to the house of my master's brethren'" (Genesis, 24.27).

French folk wisdom exposes servants who have taken to the vices of their masters: "*Tel maître, tel valet*." The ironic proverb proceeds from the immorality existing in the relationship between a man who leads an easy life and the man who wears himself out to serve him. On the one hand, we have the dissolute, lazy and immoral master who passes from pleasure to pleasure; on the other hand we have the poor servant whose livelihood depends on the whims of his master and who therefore becomes the intermediary of all his sins, and eventually their victim.

What a world of difference there is between such relations and those described in the present chapter of the Bible, the links between Abraham and his servant Eliezer! Here the French proverb "*Tel maître, tel valet*" is pertinent without irony; instead of an exposure, it is a homage. There is no great difference between the "master" and his "servant". They have similar virtues, and both urge people to follow the bright path. And the economic foundation of their relations is altogether different from that underlying those existing between servants and masters. Eliezer is not a slave. He is a בן כשר ביתו, "the elder" of Abraham's house and rules over everything Abraham has. Abraham trusts Eliezer in everything, and Eliezer fully deserves his trust. The sages of the Talmud say that "Abraham carried out all the commandments of the Torah" (Ioma 28). This anticipation of the Law by the first patriarch has puzzled many commentators. The Torah was given a long time after Abraham. How could he respect laws that had not yet been formulated in his days?

The fact is that the entire moral system of the Torah is a logical outcome of monotheism. Love of the Only God leads to love of man, and love of man implies laws that help men to build a happy life for themselves. The first man to discover the existence of God did not need laws, commandments and interdictions. All the precepts of the Torah were just as natural to the conscience and soul of Abraham as singing is to the birds.

Abraham did not have to see the verses of the Torah which regulate the rights of servants and limit those of masters in order to apply their teaching. Some four hundred years before the revelation on Mount Sinai, Eliezer was not a serf depending on the whims of his master, he was not — as all the serfs of his time were — a chattel slave lacking even the most elementary rights; he was זקן ביתו המושב בבק אשר לו "the elder of the house of Abraham, the friend, confidant and representative of Abraham." It would therefore be a mistake to translate the word ארון as meaning that Abraham was a "master" and just as wrong to interpret the term עבד as meaning that Eliezer was a "serf".

The usual meaning of the two words certainly does not apply to the relations between Abraham and Eliezer as described in the verses of this pericope. Abraham entrusted the highly important mission of taking a wife for his beloved son to the man who had lived by his side, who had become his disciple, adopted his ethic and acknowledged his God.

"Eliezer is like Abraham" (Midrash Raba). The blessed rays emanating from Abraham's gentle face illuminated Eliezer. Similarity of character, harmony of feelings and identical thinking made Eliezer a universal legatee of Abraham's spirit. That is why our scholars consider that בושף בתורת רבו והוא דמישף אציעור "he mastered the teaching of his master" (Ioma, 28).

Love and truth, the two great virtues of the first Jew, are prized by his spiritual son, Eliezer. He thanks God that he has given them to the man he calls his "master". Whereupon he enters the house of Abraham's brother.

PASSAGES FROM A LETTER

Dr. Eliahu Tavin, head of the education and culture in Diaspora department of Israel, who recently visited us, sent a letter to His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, from which we publish the following passages:

"I wish to repeat in writing what I have said during my various speeches on my visits to 14 Jewish communities in Romania, about your gigantic work and the success you record in leading the Jews, the Jewish communities in Romania, both those who were members of the communities until they went Aliyah, and those in various towns and small towns, leadership which deserves every valuation and all honour.

The organization of Jewish communities in Romania, the social assistance given to the lonely and the cultural actions you have founded can without any doubt serve as a model and example to many, many Jewish communities in the West.

Among the bigger or smaller communities — by their membership — or among the richest in resources compared to those in Romania I do not know a

FORMAL CALL

On 15 September, 1983, His Excellency Mr. Zwi Brosh, Ambassador of the State of Israel in Bucharest, paid a formal call on His Eminence, Dr. Moses Rosen, Chief Rabbi of the Jewish Cult of Romania, to congratulate him on the Jewish New Year — 5744.

His Excellency was accompanied by Mr. Zwi Ravner, counsellor, Mr. Armand Lavon, First Secretary and Mr. Gideon Neeman, Second Secretary of the Embassy.

Present were lawyer Emil Sechter, general secretary of the Federation of Jewish Communities, eng. T. Blumenfeld, chairman of the Jewish Community of Bucharest and professor Dr. David Rimer, director of His Eminence's chancellery.

A cordial atmosphere prevailed during the call.

HIS EMINENCE AND MRS. AMALIA DR. ROSEN LEAVE FOR ISRAEL

His Eminence and Mrs. Amalia Dr. Moses Rosen left for Israel on 10 October, 1983.

At the Bucharest-Otopeni airport they were seen off by leaders of the Federation of Jewish Communities and the Jewish Community of Bucharest.

VISITS

Mr. Pinchas Spielman, director of public relations at the Bar-Yilan University in Israel, and Mrs. Spielman, visited over 7—9 October, 1983, religious, cultural and social assistance institutions of the Federation of Jewish Communities in Bucharest. They attended the Divine Service of Kabalat Sabbath and, afterwards the Oneg Sabbath dinner of the Talmud Torah students and choir members; they were particularly impressed by the atmosphere that prevailed at this traditional Jewish event.

The guests were received by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, and thanked him for the possibility offered them to get acquainted with the quite unusual achievements of this small but most dynamic community.

On 8 October, 1983, a delegation of the F.J.C. leadership, headed by His Eminence, Chief Rabbi and Mrs. Dr. Moses Rosen, visited the Israeli pavilion within the Bucharest International Fair — TIB '83.

His Excellency, Mr. Zwi Brosh, Ambassador of the State of Israel in Bucharest, received the guests and showed them round the exhibition, displaying interesting exhibits — products of the Israeli industry.

His Eminence thanked His Excellency for the invitation extended him and congratulated the organizers for the admirable presentation of the products from the Holy Land. His Eminence expressed the wish for full peace in Israel and in the Near East.

LECTURES

BUCHAREST

On 4 October, 1983, only a few days after Simchat Torah, the cycle of lectures to be held during the new calendaristic year 5744 was inaugurated at Popa Soare Street 18. The main themes of the lectures and the dates when the first lecturers will present them were fixed during a meeting held on 18 September 1983, presided over by His Eminence, Chief Rabbi DR. MOSES ROSEN, and which was attended by those who stood out in previous years, as also by others who have joined this cultural activity.

The new cycle was opened by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, devoted to "Simchat Torah — the joy of learning".

Considering that the activity that is being started — the third cycle of lectures — is an important cultural action, His Eminence highlighted the special significance of the fact that the present lecture is held a few days after the celebration of the Simchat Torah (Joy of

the Torah), feast with which we conclude every year the reading of the last chapter of the Torah and simultaneously start reading its first chapter. The joy with which the Jews celebrate this annual event symbolizes their constant wish to drink from the source of learning namely the Torah and to translate the learning into life. The speaker extensively explained what the written Torah consists of, the epochal meaning for the Jewish people and humanity of the message of spirituality it brought with it, the development of its fundamental ideas within the oral Torah (Torah shebealpe), handed down from generation to generation.

The speaker further said that Judaism rejects the formal, mystic way of conceiving the principles and grants every importance not only to the letter but especially to the spirit of learning. It is precisely its spiritual values that conferred it permanent topicality: "The Torah is constantly new and able to answer the questions raised by life, by the evolution of mankind" the speaker stressed. The capacity of spiritualization that distinguishes Judaism was particularly emphasized by the lecturer and exemplified with moments that define Creation in the Torah, commenting in this way the very Biblical chapter read on the Sabbath that preceded the lecture.

The speaker underlined in conclusion that all these exceptional values of Judaic teaching enabled the Jewish people to reject the attacks made along the times by its opponents, and also to defy all the vicissitudes of fate, ensuring its survival along the millenia.

The lecture, characterized by a wealth of ideas and power of conviction, was a happy beginning of a cycle of lectures which heralds to be most instructive and interesting.

community which is so much concerned as yours with food for the needy, shelter for the old people left without a family, with repairing old synagogues and preserving cemeteries, and where Talmud Torah courses, children's choirs and orchestras perform so well, and where a journal is published regularly in several languages.

Please allow me to use an expression that has become a household word in Israel: "EVERY HONOUR".

The day after I arrived back in the country I had the opportunity of talking with the Prime Minister and tell him of my impressions of the visit to Romania. I was pleased to note that he is acquainted with the situation and appreciates your great work."

